

tensskaps Academien wid handen sine rön, på det man må finna af hwad som blifwit anstält, hwilket som wäl eller illa aflupit.

Swenskt Höfrö.

Beskrifwit

af

CARL LINNÆUS, *u. af*

Prof. Botan. Upsal.

SEd Kongl. Wetenskaps Academien communicerar jag et rön, som, däråst ej eget förblindar, jag menar skal wara et det nyttigaste jag uti Academien någonsin ingifwit.

Hade det emot et stort Premium utkommit, är jag säker at intet annat skolat mer uphögt; jag har rest på publique omkostnad til Gothland, där jag dätta utspanat; mig skal wara största Premium, om jag kan framgifska et enda rön, som betalte publicum tilräckeligen hela resan.

Första och förnämsta för en Landtman är at han får tilräckeligt Hö, ty däråf kan han föda mer Boskap, får häråf mer gödsel, häråf bättre åkrar och såd; ty ången är åkrens Moder.

De måsta ångar hos oss äro magre, mosflupne, med smått Gräs öfwerwuxna, som ofta swärligen betala bågningen. Mången åger ej förslag at på Bergsmans wis upbruka sina ångar; Bonden hinner ej til för många dagswärd; andra gitta intet.

3. Eftertånkſame Landtmån (ſom nogſamt märkt at få af våra inländſka, för Boſkapen ſmakelige Gräs, blifwa ſynnerligen höga och ſtora, ſåſt ången aldrig ſå wål gödes och cultiveras) haſwa långt för detta begynt förſkrifwa utlånſke Höfrö från Engeland, Frankrike, Spanien etc. dem at ſå uti ångar och nederlagde åkrar.

Sådane införſkrefne Höfrön äro gemenligen Saint-toin, Lucerne, och andre Klöſwer.

4. SAINT-FOIN.

Hedysarum foliis pinnatis leguminibus ſubrotundis aculeatis. *Hort. cliff.* 365.

Onobrychis folio viciæ, fructu echinato, major. *Baub. pin.* 350.

Denna har för 50 år ſedan begynt at ſås öfwer hela Europa uti mager och torr Jordmon, där hwarcfen Såd eller annat Gräs wäxer gierna.

Detſamma ſlår wål an i de warmare Länder, däråſt det bittida kan ſås, och alſå afſkäras 2 à 3 gånger om året.

Men hos oss bör den wål gödas, får ſent ſås, kan med möda i Trågårdarne mogna til at endast bära frön.

5. LUCERNE.

Medicago pedunculis laxè ſpicatis, leguminibus contortis, caule recto glabri. *Hort. cliff.* 377

Medica ſativa. *Moriſ. hiſt.* 2. p. 158.

Fœnum burgundicum. *Lob. hiſt.* 498.

Denne

Denne wåxer wål up af frön, men tunt, dör mycket bort om Wintren, ock tål ej Wår winterkiöld, ty blifwer han hos och mindre busfig, ock så snart han burit blomma, merendels utdör; så at jag ej sedt mången om af dese två (4. 6) haft någon båtnad. Namnen Lucerne ock Saint-foin brukar jag såsom de denne tiden tagas, wål wetandes at den förre S. 4. fordom kallades Lucerne, ock den senare S. 5. vice versa, Saint-foin.

6. Swit Klöfwer.

Trifolium pratense corymbiferum. Mich. gen. 28. t. 25. f. 2. 6.

Wåxer frodigt uti fet Jord, förskrifwes utifrån.

Wåxer ock på få ställen i Sverige wild, såsom på någre ställen emellan Upsala ock Stockholm, besynnerligen wid Allsiefe jämte landsvägen, endast i bästa Jordemon.

7. Spanskt Klöfwer.

Trifolium pratense purpureum majus. Raj. hist. 944.

Trifolium purpureum majus sativum pratensi simile. Raj. syn. 3. p. 328.

Trifolium spica oblonga rubra. Vaill. paris. 194.

Är en art af wår röda Wåpling, men större ock ej så durabel, får ej heller sig sielf, såsom wår Inlånsta.

8. Sparr-Klöfwer.

Trifolium stellatum glabrum. Raj. hist. 945.

Trifolium capitulis diplaci. Vulgo.

Denne sås allmänt fring Perpignan i Frankrike; hos och wåxer han mycket swårt.

9. Utom dese äro åtskillige andre, såsom största delen

af Papilionaceis Diadelphis, tiänlige til foder ock behagelige för Boskapen, men fordra merendels mycken gödsel ock lös Jordmån.

Måstedelen sås af utlänksa Frön, som owane wid vårt climat, stå ej länge bi, ock med mycken möda skola cultiveras.

10. Förledit år, då jag af Rikssens Högloflige Ständer blef skickad til Öland ock Gothland, såg jag noga efter hwad til Historiam naturalem Patriæ ock vår Oeconomie tidna kunne; härpå har jag afslagt redan någre prof, såsom:

1741. Quartal. 3. Uptecknat 100, i Sverige tilförene, obekante Wårter, här upletade.

1742. Quartal. 1. Sårge-Gråsen på Öland ock Gothland befintelige.

Quartal. 2. Såltingen på Öland.

Här continuerar jag med beskrifning på et Grås eller Hö, som är det profitableste för Landtmannen at så i Sverige; hwilkets råtta sånings-art jag utrönt på Gothland, genom åtskillig Jordrum ock tid, efter des art.

11. Swenskt Höfrö.

Medica flavo flore. Clus. hist. 2. p. 293.

Medica sylvestris, floribus croceis. Bauh. hist. 2. p. 383.

Falcata. Riv. tetr. 84.

Trifolium sylvestre luteum, filiqua cornuta. Bauh. pin. 330.

Detta wårer wilddt på åfferrenarne allenast, besynnerligen i Upland, Skåne, Gothland.

Det

Det wårer uti al Jordmån, såsom i Skåne på Lerjord, fring Upsala merendels i swart mylla, fring Burs på Gothland i den aldrumagresta Jord ock i sielfwa Sanden, där intet annat triffigt Gräs kan fortkomma; tål altså allehanda Jordmån, utom fårr ock sank jord.

Det är Syskon med Lucerne S. 5. ock det aldeles så likt, at bägge med möda kunna skiljas, utem blomma, som på Lucerne merendels är violet, men på vårt Swenska Höfrö gul.

Botanisterne mena at det utlånsta Lucernet är aldeles samma species, ock altså uti intet annat differerar än culturen ock coleuren af blomma, samt skidorne, som äro mindre wridne på vårt inlånsta; ty vårt wårer äfwen så högt, bukar sig äfwen så, är lika smafeligt för Boskapen, ock lika så skapt.

12. Jag är säker at hwar curieux Landtman, som sedt detta Gräs wåra wilddt, hafwer önskat kunna få det samma på sin ång, men är äfwen säker at hwarjonn ock enonn, som detta försökt, straxt mött trenne swårigheter.

Först at få frön, som så swårligen igenfinnas, ock merendels saknas på wårten.

Sedan at finna behagelig ock rätt Jordmon för en wårt, som är wäl inlånst, men så sällan wårer i någon myckenhet.

Sist at komma fort med en wårt, som en gång sådd efter 4 à 5. år dör bort, ock ej mer får sig.

Deße 3. swårigheter hafwa alltid liggat mig i wågen, intils jag änteligen fadt dem utransaka, då de lätt öfwerwinnas.

13. Efter långsamt observerande har jag funnit:

1.) Alt detta Gräs växer endast på åkerrenar, hvaråst Lian ej får afflå Gräset för än såden altsamman är bärgad, som sker i Upland wid Michaelis tiden.

2.) Har jag märkt at detta Gräs mognar, snart sagt utaf de Swänska växter, ibland de senaste.

3.) Har ock märkt at des rot warar sällan öfver 5 à 6. år.

4.) Inteligen at denne växt sällan första året bär frucht eller blomma, men wäl de senare åren.

14. Af dese 1. 2. 3. 4. märken är lätt at sluta hvarföre det endast växer hos oss på åkerrenar, nämligen, emedan det där ej afflås för än såden är wid Michaelis tiden mogen, altså kan på sådane ställen Gräset endast mogna sina skidor ock så sig.

Af alt detta ser man nu mycket klart huru Gräset bör cultiveras, det jag här, för korthetens skull, uti följande Reglor wil låra.

a. Gröen samlas helt mogna, där det växer i Upland; på Gothland, kring Burs besynnerligen; på Skåne slått etc. torkas med sine skidor, lindrigt, ej starkt.

b. Gröen bewaras om Wintren ifrån stark torka, hängas altså ej up i warma rum, at de således skadas.

c. Om Wären bittida sås de, utan at tagas utur sina skidor, där man ej för ro skull så behagar, då det ej heller skadar; Kunna ock sås om Høsten, där man så wil.

d. De kunna sås utan afseende på Jordmonen, allenast den ej är mycket sank ock kärlik, hvaråst man wil; så i Lerjord, Sandjord, Mylla som Grus.

e. De sådde Gröen nedriswas utan plögning, med en Harf, råssa, Hacka, Jernharf, at de allenast komma ned

der i Jorden genom Mosan, ock ej blifwa ofwan på Mosan qwarliggande.

f. Samma år wärer Gråset up ock får afflös.

g. Andra året kan Gråset 2 gånger, ja wäl på somliga Orter, 3 gånger afflös.

h. Tredie året skal man ej slå, eller om Wårtiden låta afbeta Gråset, utan låta det stå orubbat til sena Hösten, då Fröen äro mogne ock sådt sig sielf; däråst man ej wil hafwa möda at så om igen andra året.

i. Sedermera skal man hwart annat år slå af detta Hö, två à tre gånger där man så wil, men hwart annat, eller åtminstone hwar tredie år, låta Wårten mogna ock så sig, då den, en gång infommit, näppeligen skal någonsin utgå.

15. Alltså har jag framwist för mine Landsmän et Grås, eller Höfrö, som wida öfwer går alle utifrån förskrefne, ty

a. Kostar det intet, ock kan samlas hos oss.

b. Behöfwas det aldeles intet gödas, såsom de utlånstse, hwilka med mycken omkostnad gödas måste.

c. Slipper man at nedplöga Fröen, utan allenast nedriswa dem med en Jernhars.

d. Tål detta våra Swenska Wintrar, det intet utlånst kan rätteligen sågas göra.

e. En gång sådt ock inrotadt, blifwer alltid på samma ång, utan at någonsin förminskas, där man observerar det föregående §. 14.

f. Har man alltså et Lucerne i Sverige til alla delar så godt ock profitabelt, som det utlånstka är utomlands, hwilcket hos oss ingalunda går up emot detta vårt inlånstka.

g. Kan

Linne

, Carl von. 1742. "Swenskt höfrö [*Medicago falcata*]." *Kungl. Svenska vetenskapsakademiens handlingar* 3, 191–198.

View This Item Online: <https://www.biodiversitylibrary.org/item/179746>

Permalink: <https://www.biodiversitylibrary.org/partpdf/253141>

Holding Institution

Natural History Museum Library, London

Sponsored by

Natural History Museum Library, London

Copyright & Reuse

Copyright Status: Public domain. The BHL considers that this work is no longer under copyright protection

This document was created from content at the **Biodiversity Heritage Library**, the world's largest open access digital library for biodiversity literature and archives. Visit BHL at <https://www.biodiversitylibrary.org>.